

Dnro 2112/93/22

5.4.2022

Eduskunnan perustuslakivaliokunta
pev@eduskunta.fi

Eduskunnan perustuslakivaliokunnan lausuntopyyntö 3.3.2022

Tietosuojavaltuutetun lausunto

Eduskunnan perustuslakivaliokunta on pyytänyt tietosuojavaltuutetun toimistolta kirjallista asiantuntijalausuntoa hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi positiivisesta luottotietorekisteristä ja siihen liittyviksi laeiksi (HE 22/2022 vp). Tietosuojavaltuutetun toimisto kiittää mahdollisuudesta lausua asiassa. Tietosuojavaltuutetun toimisto on lausunut hankkeesta asian valmistelun aikaisemmassa vaiheessa. Esittämiämme huomioita on otettu hyvin huomioon hallituksen esityksen valmistelussa.

Pidämme erittäin hyvänä sitä, valmistelun aikana rekisterinpitäjinä toimivien Verohallinnon ja Tuloveroyksikön rooleja on täsmennetty sekä rekisterinpitäjien velvollisuuksia ja vastuita on selvennetty esityksessä 2 §:ssä ja sitä koskevissa yksityiskohtaisissa perusteluissa¹. Rekisterinpitäjän vastuiden selkeä määrittely on ensiarvoisen tärkeää rekisteröityjen oikeuksien toteutumisen sekä henkilötietojen käsittelyn tehokkaan valvonnan kannalta. Lisäksi keskeistä on, että rekisterinpitäjää koskeva sääntely on EU:n yleisen tietosuoja-asetuksen (EU) 2016/679 (tietosuoja-asetus) kansallisen liikkumavaran mukaista. Kuten hallituksen esityksessäkin todetaan, tietosuoja-asetuksen kansallinen liikkumavara ei mahdollista rekisterinpitäjän vastuiden siirtämistä jollekin toiselle taholle kansallisella lainsäädännön nojalla².

Pidämme erittäin hyvänä myös sitä, että valmistelun aikana positiiviseen luottotietorekisteriin talletettavaa maksuviivetietoa koskeva esityksen 12 § on muutettu siten, että rekisteriin ehdotetaan tallettavaksi 60 päivää kestäneet maksuviiveet aiemmin ehdotetun 45 päivän pituisen maksuviiveen sijasta. Maksuviiveen pituuden osalta olemme kiinnittäneet huomiota erityisesti kyseisen tiedon käsittelystä rekisteröidylle aiheutuviin riskeihin. Kuten hallituksen esityksessä todetaan, vähintään 60 päivää kestäneet maksuviiveet olisivat todennäköisesti harvoin tahattomia maksuviiveitä³. Lisäksi kyseinen aikaraja olisi yhdenmukainen luottotietolain (527/2007) 14 §:n mukaisen velkojan ilmoittaman maksuhäiriötiedon kanssa.

Tietojen luovuttaminen positiivisesta luottotietorekisteristä

Hankkeen valmistelun aikana esitettyjen henkilötietojen luovuttamista koskevien säännösten osalta hallituksen esitykseen on tehty täsmennyksiä lakiehdotuksen tekstiin ja perusteluihin. Lisäksi tietojen luovuttamisen välttämättömyyttä on perusteltu aiempaa yksityiskohtaisemmin. Tietosuoja-asetuksen mukaisesti kyseiset täsmennykset ovat erittäin kannatettavia. Toimistomme kuitenkin kiinnittää edelleen huomiota seuraaviin

¹ HE 22/2022 vp s. 47-48.

² HE 22/2022 vp s. 43.

³ HE 22/2022 vp s.36.

seikkoihin, joista tietosuojavaltuutettu on lausunut jo lain valmistelun aikaisemmassa vaiheessa.

Esitetyssä 22 §:ssä säädettäisiin luotonantajalle luovutettavista tiedoista. Esitetyn pykälän tarkoituksena on säätää yksityiskohtaisesti ja tarkkarajaisesti niistä tiedoista, jotka luottotietoraportilla luovutettaisiin luotonantajille. Esityksen mukaan luottotietoraportilla luotonantajalle luovutettaisiin tulojen ja korkotietojen osalta summatason tietoa, mitä voidaan pitää tietosuojanäkökulmasta toivottavana. Kuitenkin rekisteristä luovutettavien luottokohtaisten tietojen osalta olisi edelleen tarpeen arvioida näin yksityiskohtaisten tietojen luovuttamisen tarpeellisuutta.

Hallituksen esityksen mukaan esitetyn 27 §:n mukaisen sähköisen asiointipalvelun avulla rekisteröidyn olisi mahdollista valvoa muun muassa sitä, mille luotonantajille rekisteristä on luovutettu tietoja. Esityksen perusteluissa tämän katsotaan auttavan ennalta estämään ja havaitsemaan esimerkiksi identiteettivarkaudesta aiheutuvia väärinkäytöksiä. Perusteluissa kiinnitetään toisaalta huomiota siihen, ettei luonnollinen henkilö voisi itse estää rekisteristä tapahtuvia luovutuksia, mistä johtuen tämän mahdollisuudet suojautua rekisterin toiminnan aikaansaamilta tietosuojariskeiltä olisivat erittäin vähäiset ja luonnollisen henkilön itse suorittama valvonta asiointipalvelun välityksellä olisi jälkikäteistä.⁴

Edellä mainittu huomioiden olisi keskeistä, että tietojen luovutusten osalta positiivisessa luottotietorekisterissä olisi käytössä menettelytapoja ja mekanismeja, joiden avulla voitaisiin varmistua tiedon vastaanottajan oikeudesta käsitellä tietoja. Vaikka tällaisia mekanismeja voidaan ottaa käyttöön rekisterinpitoa käytännön tasolla määritettäessä, on kyse tietosuojan näkökulmasta niin keskeisestä asiasta, että tähän liittyviä eri toteutusvaihtoehtoja olisi syytä arvioida kattavammin myös positiivista luottotietorekisteriä koskevan lain säätämisen yhteydessä.

Kiinnitämme huomiota siihen, että tällaisia rekisteröidyn suojaamiseen pyrkiviä mekanismeja voidaan luoda myös lainsäädännöllisillä ratkaisuilla, esimerkiksi säätämällä rekisterinpitäjälle velvollisuus ilmoittaa rekisteröidylle siitä, että häntä koskevia tietoja on luovutettu positiivisesta luottotietorekisteristä sekä tietojen vastaanottajatahosta. Myös vastaava maksuviivetiedon rekisteröimistä koskeva ilmoitusvelvollisuus parantaisi rekisteröidyn asemaa, sillä rekisteröidyllä olisi paremmat mahdollisuudet valvoa omien henkilötietojensa käsittelyä. Ilmoitusten avulla rekisteröity voisi havaita mahdollisen virheellisen maksuviivetiedon rekisteröinnin, mikä edesauttaisi positiiviseen luottotietorekisteriin talletettavien henkilötietojen virheettömyyttä ja ajantasaisuutta.

Esitetyssä 25 §:ssä säädettäisiin tietojen luovuttamisesta rekisteröidyn vaatiessa käsittelyn rajoittamista. Tiedot voitaisiin luovuttaa 21 ja 24 §:ssä säädettyihin tarkoituksiin sen estämättä, mitä tietosuoja-asetuksen 18 artiklan 1 kohdan a alakohdassa säädetään rekisteröidyn oikeudesta siihen, että rekisterinpitäjä rajoittaa henkilötietojen käsittelyä, jos rekisteröity kiistää henkilötietojen paikkansapitävyyden. Mainitussa tietosuoja-asetuksen alakohdassa säädetään, että rekisteröidyn kiistäessä henkilötietojen paikkansapitävyyden, tulee käsittelyä rajoittaa ajaksi, jonka kuluessa rekisterinpitäjä voi varmistaa niiden paikkansapitävyyden.

Lisäksi ehdotetussa 22 §:ssä säädettäisiin, että rekisteröidyn vaatiessa käsittelyn rajoittamista, tulisi rekisteristä saatavalla luottotietoraportilla näkyä tieto siitä, että

⁴ HE 22/2022 vp s.30.

rekisteröity on vaatinut käsittelyn rajoittamista tietosuoja-asetuksen 18 artiklan nojalla. Esityksen mukaan tiedon näkyminen luotonantajalle olisi tärkeä suoja-toimi rekisteröidyn oikeuksien turvaamiseksi, koska tietojen luovuttaminen olisi mahdollista rajoituspyynnöstä huolimatta. Esityksen säännöskohtaisten perusteluiden mukaan esitetty säännös olisi välttämätön rekisterin tavoitteiden kannalta ja sillä pyritäisiin välttämään esimerkiksi tilanteita, joissa henkilö voisi vaatia rajoittamaan tietojensa käsittelyä tavoitteenaan saada helpommin luottoa, mikä voisi johtaa ylivelkaantumiseen.⁵

Kyseisen rajoituksen osalta olisi tarpeellista arvioida vielä vaihtoehtoa, jonka mukaan rajoitusvaatimuksen alaisia tietoja ei luovutettaisi positiivisesta luottotietorekisteristä ennen kuin rekisterinpitäjä on varmistanut tietojen paikkansapitävyyden. Tällöin rajoitusvaatimuksen alaisten tietojen osalta luotonantajalle voitaisiin luovuttaa ainoastaan tieto siitä, että rekisteröity on vaatinut käsittelyn rajoittamista. Tällaiseen ratkaisuun ei liittyne riskiä ylivelkaantumisesta, sillä kyseisessä tilanteessa luotonantajalla ei olisi riittävää tietopohjaa luottokelpoisuuden arvioimiseksi ja luoton myöntämiseksi. Lisäksi on keskeistä huomata, että kyseisessä 18 artiklan mukaisessa kohdassa on kyse vain väliaikaisesta tietojen käsittelyn rajoittamisesta.

Positiiviseen luottotietorekisteriin liittyvästä viranomaisvalvonnasta

Esityksen mukaan henkilötietojen luovuttamista ja hyödyntämistä ainoastaan sallittuihin käyttötarkoituksiin, kuten muutakin positiiviseen luottotietorekisteriin liittyvää henkilötietojen käsittelyä, valvoisi tietosuojavaltuutettu.⁶ Esityksen mukaan ehdotetulla uudella lainsäädännöllä ei luoda uusia tehtäviä tietosuojavaltuutetulle ja tietosuojavaltuutetun tehtävät seurasivat suoraan voimassa olevasta lainsäädännöstä. Kuitenkin positiivisen luottotietorekisterin käyttöönotosta on katsottu aiheutuvan tietosuojavaltuutetun toimistolle vuodesta 2024 lähtien noin 0,5 henkilötyövuoden lisäresurssitarve, joka olisi katettava olemassa olevista valtiontalouden kehyspäästösten ja valtion talousarvion mukaisista määrärahoista. Esityksestä seuraava työmäärän lisäys huomioitaisiin tulevaisuudessa kehysneuvotteluissa ottaen huomioon tietosuojavaltuutetun resurssien ja työmäärän kehitys myös yleisemmin. Lainsäädännön tarkempia vaikutuksia tietosuojavaltuutetun suorittamaan valvontaan olisi lisäksi seurattava rekisteristä ja sen valvonnasta saatavan soveltamiskokemuksen perusteella.⁷

Kuten olemme jo aiemmin tuoneet esiin, pidämme esityksessä arvioitua tietosuojavaltuutetun toimiston lisäresurssitarvetta perusteltuna. Kiinnitämme kuitenkin huomiota siihen, että positiiviseen luottotietorekisteriin liittyvän henkilötietojen käsittelyn valvonnan edellyttämästä tietosuojavaltuutetun toimiston riittävästä resursoinnista tulisi tosi-asiallisesti varmistua, vaikka positiivista luottotietorekisteriä koskevaa esitystä ei käsiteltäisikään esitetyn mukaisesti budjettilakina. Tämän osalta kiinnitämme huomiota siihen, että kansallisen erityislainsäädännön edellyttämä valvonta on osaltaan omiaan vaikuttamaan tietosuojavaltuutetun toimistossa vireille tulevien asioiden lukumäärään. Vireille tulleiden asioiden määrä toimistossa on kasvanut vuosittain vuodesta 2018 lähtien ja vuonna 2021 vireille tuli 10 818 asiaa. Lisäksi samanaikaisesti ylimmät laillisuusvalvojat sekä perustuslakivaliokunta ovat toistuvasti kiinnittäneet huomiota tietosuoja-valtuutetun toimiston riittävään resursointiin.⁸

⁵ HE 22/2022 vp s. 78-79.

⁶ HE 22/2022 vp s. 13.

⁷ HE 22/2022 vp s. 19-20.

⁸ Ks. esim. PeVL 4/2021 vp, OKV/123/70/2020, EOAK/6252/2019 ja EOAK/3274/2018.

Tietosuojavaltuutettu _____

Ylitarkastaja _____

Tietosuojavaltuutetun toimiston yhteystiedot

Postiosoite: PL 800, 00531 Helsinki

Sähköposti: tietosuoja@om.fi

Puhelinvaihde: 029 566 6700

Verkkosivut: www.tietosuoja.fi